

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

De non obediente perfecutoribus Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Dices, pone aliquem non posse vincere tentationem contra fidem, nisi eliciendo actum contrarium, tunc is jam obligabitur ad actum fidei. Respondeo, tunc etiam esset per accidens ratione subjecti sic affectus, vel certe ratione præcepti negativi, de fide non abnegando, non vero ratione præcepti positivi de actu credendi, de quo hic signanter cum omnibus Doctoribus agimus. Adde primo, hunc casum fore tam rarum, ut vix possit in moralem considerationem cadere. Adde secundum, quo modo fieri tentatus talem tentationem contra fidem non posse alius remediis, aliisque virtutum actibus vinci, sed solum actu contrario fidei? quis ei id revelavit? ergo jam apparet per tuam doctrinam scrupulos ingeri fidelibus, & nil præterea. Meam vero in simili approbat Castro Palau tom. 2. d. 1. de oratione, part. 8. num. 4. quærens de necessitate orationis, sic habet: *Nota te ab hac necessitate in supradictis casibus contingere excusari, quia obligationis invincibiliter oblivisceris, cum nec cognoscas gravitatem tentationis, nec periculum, nec orationis necessitatem.* Sic Valentia, Lessius, Sanchez.

17. Septimum tempus assignatur à Bañez, 2. 2. q. 13. artic. 1. dub. 2. quando est gravis tentatio etiam in aliis materiis, tunc enim recurrendum est ad Deum, quod non potest fieri sine metu fidei circa ipsum Deum, ad quem confugi non potest, nisi illi credatur. Sed jam vides, ut superioribus dictum est, id esse ratione actus adjuncti.

18. Octavum denique tempus assignatur ab eodem Sanchez *ibidem*, cum primum fides alicui sufficienter proponitur, quia cum actus fidei sit de necessitate medii, non est ratio, cur quam primum non amplectatur. Sed hoc certe non negatur, ut num. 8. vidimus, cum id sit ex necessitate medii; At verò hic loquitur de necessitate præcepti dumtaxat.

19. Ex his duo illa numero 9. dicta facile colligis, & sapissime per accidens urgere præceptum de actu fidei, & rationabiliter prout præceptum per se, & directe exigens illum actum, impositum non fuisse.

S. II. De tertio Præcepto Fidei, illam exterius confutandis

1. **R**egula prima, Tunc solum fidem exterius confiteri sub mortali debes, quando exterior tua confessio necessaria est, vel ad Dei magnum honorem, vel ad animæ proximi salutem, vel ad tuam. Ita S. Th. 2. 2. q. 3. artic. 2. Suarez de fide conf. lib. 6. cap. 9. numero 3. alique allati à Bonacina circa primum Dec. præceptum d. 3. quæst. 2. p. 3. numero 3. & Layman lib. 2. tom. 1. cap. 11. num. 1. Ratio regulæ est, quia etiam & aliarum virtutum actus tunc sunt in præcepto, quando sunt necessarij ad finem charitatis erga Deum, erga proximum, erga se ipsum. Nota cum Valentia tom. 2. quæst. 2. illud (magnum) quia secus, semper teneris, cum semper aliquis honor simpliciter à Deo subtrahatur, te non confiteri.

2. Regula secunda. Quando non est necessaria, vel non utilis, quin potius tua exterior fidei professio perturbationem gigneret, peccabis eam exhibendo venialiter, vel mortaliter juxta perturbationis mensuram. Ita Layman *ibidem*. alique. Ratio est, quia nisi forte, (aut certe sapissime accidit) à bona fide, & inadvertentia exortendæ perturbationis excusarieris, temere ageres, & imprudenter.

Ex his duabus regulis sunt omnes ferè particulares casus decidendi, quorum aliquot producam hic in gratiam lectoris, & solvam.

Primus Casus. De interrogato de sua Fide.

3. Quidam, evaginato gladio, multis in navi existentibus minatus est, ut dicerent, quinam ex ipsis Catholici essent; nam eos occidere omnino se velle jactabat. Nemo ex Catholicis suam fidem fassus est, & rectè ab ipsis factum esse Theologi pronuntiaverunt,

ita Tabiena verb. Fides, quæst. ultima, Sanchez in Dec. lib. 2. cap. numero 8. Bonacina loco citato, alique, quia nullus inde honor Christi Domini periclitabatur, & scorta ille, cum publicam auctoritatem non ageret, potius fuit illudendus, quam audiendus. E contra, Judice seu publica potestate interrogante Christianum de sua fide, tenetur is, etiam cum mortis periculo, fidem fateri; secus magnus Deo, & Christo Domino honor subtraheretur. Ita idem Sanchez *passim*. At unde tantus subtraheretur honor? Respondeo. Id supponunt Doctores, & colligunt ex sensu Ecclesiæ primitivæ, quæ se in ejusmodi casu obligatam esse fidem fateri semper existimavit; & merito, quia verè magnus est Dei honor, quod Christianus, coram Principibus hujus sæculi contra oblatrantibus, fidem suam fateatur. Præterea dum mortis, & periculo minis in publico, judicio Fides nequaquam cedit, mirum in modum ejus veritas confirmatur, atque in regnis radicem agit, quare si quando exterior ejus confessio urget, tunc certe urgere, multum est rationabile.

Atque hinc rectè colligit S. Thomas, si vir admodum gravis interrogetur etiam à privatis, verbi gratia, ab hæreticis, ipse autem si taceat, vel respondere effugiat, magnus aliquod populo scandalum oriri rationabiliter timeat, tacerè non posse, quia in illis circumstantiis magnus Dei honor externam fidei confessionem exigit, ut supponit.

Secundus Casus. De interrogato, An sit Sacerdos, vel quid simile.

4. Si quis interrogetur ab hæretico, verbi gratia, Primo, esse Sacerdos, vel Monachus? Secundo, Audine Missam? tertio, abstinere à carnibus die veneris? Quarto, esse Papista? advertatque interrogatus has interrogationes apud interrogantem æquivalere huic, Esne Catholicus? obligatum fateri se esse talem? Respondeo, cum Doctoribus citat. si interrogans est privata persona, non obligari jam patet ex dictis. An, si sit persona publica, dico adhuc non obligari, sed scilicet, vel responsum eludere posse in tribus prioribus interrogationibus, obligari fateri se esse talem in quarta. Ratio est, quæ in quarta illud (esse Papista?) æquivalere illi (Esne Catholicus?) in tribus prioribus non item; multi enim sunt Catholici, qui nec sunt Sacerdotes, nec abstinere à carnibus feria sexta, nec Missam audiunt, &c. An possint positive respondere se non audivisse Missam, non esse Sacerdotem, &c. dicam mox §. 3. num. 9. sine.

Tertius Casus. De non obediens persecutoribus Fidei.

5. Efficit Tyrannus Chrystianos à suis regnis, vel quidam penas pecuniarias contra illos taxat, vel præcipit, ut certas vestes ferant in signum suæ Religionis, tenenturne ij abire in exilium, vel poenam, solvere, vel illud ferre? Sic enim obediendo tenerentur prodere se, atque aded fateri se esse Christianos. Respondeo non teneri. Ratio est, quia ex una parte Tyrannus tunc injustè agit, & ex alia ad se se propalandum, nullo interrogante, nemo tenetur sic Sanchez *ibidem* d. 6. c. 4. n. 29. Excipe nisi forte magnus Dei honor, vel spiritualis proximorum salus aliud requireret; id quod colligi ex dictis potest. Ita Castro P. tom. 1. tract. 4. de fide, diffin. 1. part. 15. num. 4. Propter eandem rationem teneris è contra te occultare, si sic crederes te in meliora tempora reservatum posse melius fidem promovere, ut rectè monet Castro P. mox cit. num. 3.

6. Quid autem, potestne Christianus fugere è regno, in quod timetur superventura persecutio contra fidem? Respondeo cum eadem exceptione, si ejus sis conditionis, ut te fugiente, periclitetur Dei honor, vel salus animarum, tuique muneris observantia, fugere non potes, secus potes, ut modo dictum est. Sic Sanchez, Becanus, Reg. Fill. alique apud Bonac. loco citato num. 9.

Quod si solum es utilis, non tamen necessarius, potes remanere, sed non obligaris. Quod si denique, re-
manendo turbas potius, quam rem Christianam pro-
moveres, peccare non fugiendo, propter malum quod
interdum excusandus. Ita Castro *ibid.* n. 3. *fin.*

Quartus Casus, De vidente sacra contempni.

Si advertas Turcam, vel infidelem militem, verbi
gratia, sacras imagines conculcare, Virgines sacras, &
sepulchra profanare, tenebis, si potes, illos cohibere, etiam
si cum vite periculo te Christianum manifestare oportet.
Sic apud eundem Bonac. loco citato num. 13. Ratio
est, quia ita exposcit Dei honor, & vere fidei indemnitas,
ut potes, inquam; nam si tua prohibitio, seu conatus
non judicentur profuturi, non est caput, unde obligeris.

*§ 111. De quarto Præcepto Fidei, illam exterius
non negandi.*

Connexum est hoc cum præcedente præcepto:
si enim exterius fides est confitenda, certe à
fidelium non erit exterius neganda; illud addit, quod
cum sit præceptum negativum, exposcit ut nunquam li-
ceat externis actibus negare, etiam si ceterum mente fi-
dem quis teneat; præceptum enim fidem exterius non
negandi est distinctum à præcepto nunquam negandi
interius, de quo in §. sequenti.

1. Regula universalis est hæc: Omnia illa verba, vel
actiones vitare ex hoc præcepto debemus, quæ sunt ex
se, & spectatis circumstantiis significativa interna dene-
gationis fidei, ut esset, v.g. dicere, non sum Catholicus.
Quæ verò non sunt absolute significativa internæ dene-
gationis, vel ex instituto particulari alicujus, vel per ac-
cidens, licet absolute teneamur vitare, ne demus anam
credendi aliis nos fidem negare, ex causa tamen licet
non vitare, quia tunc necessitas causæ excusabit. Ut,
v.g. uti communibus vestibus infidelium. Ratio regu-
læ, quæ ex casibus particularibus fiet clarior, est, quia
præceptum, de quo loquimur, prohibet ne exterius ne-
gemus fidem, fati id servatur per dictam regulam.

*Primus Casus, De negante se esse Catholicum,
vel quid simile.*

3. Certum est id licere nunquam, etiam si quis hæc,
hoc est, animo retinendi fidem, neget; siquidem id esset
absolute exterius negare. Quomodo verò aliquando ton-
gare possit, ut nomen hoc (Christianus, v.g.) apud
aliquas gentes non sit significativum religionis, sed na-
tionis, ut in India Occidentali contigisse testis est Bañez,
para. quest. 3. art. 2. d. 1. ubi nomine Christiani, intelli-
gebant Hispanum, idcirco tunc posset quis, sine morali
negare se esse Christianum, quia non negaret nisi se esse
Hispanum, quod esset leve mendacium, & si accede-
rent leges jure equivocationis, nec mendacium quidem
esset.

Idem dic de negante se esse Sacerdotem, Clericum,
Monachum, se adville Missam, se abstinere acarnibus
die Veneris, & his similia; hoc enim esset negare statim
vel consuetudines, & actiones suas, non verò fidem.

Secundus Casus, De vidente vestibus seu signis infidelium.

4. Ut separemus certa ab incertis; certum est pri-
mo si vestis, vel signum sint distinctiva solius nationis,
v.g. Indi, vel Mauri, posse quemlibet iis uti, ut esset
vestis Turcarum oblonga, & galerum fascia alba turbi-
natum. Ita Sanch. *lib. 1. in Dec. c. 1. a. n. 16.* Ratio est, quia
id non est negare fidem, sed ad summum profiteri se esse
talis nationis.

5. Certum sit secundo, si sint distinctiva quidem
Religionis, sed solum ad finem politicum discernendi

quidnam sit talis Religionis, non verò ut signum institu-
tum ad confitendam illam falsam Religionem, certum,
inquam, sit, posse quemlibet iis uti, ut esset, verbi gratia,
pileus flavi coloris, quo Romæ utuntur Hebræi. Ita
Sánchez *ibid.* num. 92. Ratio est, quia omnibus cir-
cumstantiis attentis, illarum vestium usus non est si-
gnum falsæ Religionis, sed politica illius distinctionis
dumtaxat: id quod quamvis sit quedam simulatio, po-
test ex gravi causa excusari à culpa. Immo, si quis non
intendat se fingere Judæum, verbi gratia, vel Turcam,
sed solum dissimulare se Christianum esse in eo loco ac
tempore, quo fidem suam non tenetur propagare, vide-
tur excusandus etiam sine magna causa; utitur enim iure
suo, illas vestes ex se diffrentes induendo. Ita Layman.
lib. 2. tr. 1. c. 11. n. 7.

6. Certum sit tertio, in Comœdiis ad repræsentan-
dum, in vexillis ad decipiendos hostes, in spectatori-
bus ad explotandos Turcarum apparatus, & in simili-
bus, licere uti communibus vestibus, & signis ipsorum;
ita Sanch. *ibid.* n. 22. & 23. quia id non est profiteri illo-
rum sectam, sed solum mores, & politica symbola exhi-
bere. Nam pari ratione Sacerdotes, Clerici, Monachus
ut incolomis evadat iter agens per loca Infidelium, po-
test suas deponere, & Infidelium usuales vestes induere,
ut à fortiori ex dictis n. 3. *fin.* patet. Hæc sunt certa.

7. Illud remanet incertum: An liceat uti veste in-
stituta ad profitendam falsam sectam, verbi gratia, veste
Sacerdotali Turcarum, vel vexillo ubi sit depictus
Mahometus, vel falsum idolum. Negat Azor. *p. 1. lib. 8. c. ult. quest. 4.* & Sánchez *ibid.* n. 22. & 23. etiam gravi-
ssima existente causa, quia in his apparat sectæ falsæ pro-
fessio; cum talia signa sint destinata ad exhibendum
cultum, vel obsequium auctori illius sectæ; Sed alii
merito, gravi existente causa, puta ad mortem vitan-
dam, & ad victoriam de Infidelibus reportandam, &c.
benignius loquuntur: Hanc professionem (ait Layman,
dist. lib. 2. tract. 1. cap. 11. numero 4.) & probabile fatetur
Castro *P. 1. tr. 4. disp. 1. p. 17. n. 7.* citatque Azorium, &
Coninch. falsi cultus generatim loquendo non cogimur
agnoscere, cum etiam apud Christianos ejusmodi signa, puta
Mercurii, Veneris, &c. tanquam fabulosa, ornatus gratia,
adhibeantur. Idcirco non damnare milites nostros, si iis
tanquam indifferentibus infidelium causa in bello uterentur.
Hæc Layman.

*Tertius casus, De comedente carnes die vetito, ne depre-
henderetur Catholicum.*

8. Catholici ne ut tales cognoscantur in hospitiiis
hæreticorum, non possunt comedere carnes die, v.g. Ve-
neris, nec Sacerdotes possunt negligere recitationem of-
ficii, si solum timeant parvum quandam irrisum hæ-
reticorum, ita Becanus apud Layman *c. num. 5.* quia hæc,
cum sit modica causa, superare non potest grave Eccle-
siæ præceptum; sed possunt si rationabiliter aliquid ma-
lum proportionatum ex gravioribus timeant. Ita Sanch.
num. 25. Layman *n. 5.* alique. Ratio hujus est, quia ex
una parte illa non sunt per se signa falsæ sectæ, cum ex
variis causis & Christiani soleant comedere carnes, &
Sacerdotes officium negligere; & ex alia, illud præ-
ceptum Ecclesiæ, ut cetera positiva præcepta, non colligat
gravi imminente periculo.

9. Hinc colligo aliquos nostros Missionantes inter
Turcas ob magnum bonum, quod sperabatur, ne depre-
henderentur, licet potuisse, (adderem libens & debuisse)
Missam non celebrare, nec audire die festo, quamvis
occulte, utcumque valuisse: id enim periculum, quod
regulariter dum agitur inter hostes imminet, exposcebat,
eventusque rem docuit; nam propter Missam, & alia si-
milia Sacerdotum propria ab infido famulo delati, ca-
ptivique facti Missionis fructu privati sunt.

10. Illud notat cum communi Layman, *l. c. num. 4.*
fas non esse Catholicis, qui occulte vivunt inter hære-
ticos; ob metum quarumcunque penarum cenam hære-
ticorum